

Turkish Studies **Language and Literature**

Volume 14 Issue 1, 2019, p. 77-86
DOI: 10.7827/TurkishStudies.15117
ISSN: 2667-5641
Skopje/MACEDONIA-Ankara/TURKEY

INTERNATIONAL
BALKAN
UNIVERSITY

EXCELLENCE FOR THE FUTURE
IBU.EDU.MK

Research Article / Araştırma Makalesi

Article Info/Makale Bilgisi

✍ *Received/Geliş: Şubat 2019*

✓ *Accepted/Kabul: Mart 2019*

This article was checked by iThenticate.

TORUN YANAKLARINDA DEDE, ANA SIRTLARINDA HAYAT İZLERİ: HÜSEYİN SU'NUN HİKÂYELERİNDE YERLİ HAYAT

*Özlem FEDAI**

ÖZET

Post-modernizmin egemen olduğu modern çağ, teknolojinin, dijital dünyanın, ilginçliğin hâkimiyeti adına kalbin ve maneviyatın sustuğu bir zaman dilimi olarak yaşanmaktadır. Bu çağda, “milli” ve “yerli” olan her değer yazık ki hafife alınmakta, gelenekler, inanç ve kutsal olan her şey yok edilmektedir. Buna karşılık “Batılı” veya “yabancı” olan her değer benimsenmeye devam edilmektedir. Yine bu çağda sahih olanın kıymeti bilinmemekte, avamın günlük zevkleri ve basit değerleri baş tacı edilmektedir. Söz konusu durum hikâye dünyası için de geçerlidir. Yaşadığımız yüzyılda geleneğin, yerli olanın, hakikatin hatırını gözetan hikâyeciler de mevcuttur. Bu yazarlar, modern hayatın dayattıkları karşısında klasiğin, yerliliğin, geleneğin asaletine sadık kalmıştır.

1960 sonrası Türk hikâyesinde, Türk kültürünün ve yerli hayatın izlerini taşıyan yazarlardan biri de Hüseyin Su’dur. Modern ve postmodern hayat tarzının ve değer yargılarının egemen olduğu 1960 sonrası Türk hikâyesi içinde, “hakikatin, değer, kutsalın, tükenmekte olanın, geleneğin hatırını gözetan hikâyecilerden biri Hüseyin Su’dur. Yazarın bugüne dek *Tüneller*, *Ana Üşümesi*, *Gülşefdeli Yemeni* ve *Aşkın Hâlleri* adlı yayımlanmış dört hikâye kitabında yirmi yedi öyküsü bulunmaktadır. Onun hikâyeleri, Batılı modern yaşam tarzının dayattıkları karşısında naif ve yerli bir sesle Anadolu insanının yaşantısını, sıkıntılarını yansıtır. Bu çalışmada Hüseyin Su’nun hikâyeleri, temaları ve yansıttıkları Türk kültürüne ait yerli unsurlar üzerinden incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Hikâye, yerli, milli, gelenek, Hüseyin Su.

* Prof. Dr., İstanbul Medeniyet Üniversitesi, E-posta: ozlem.fedai@gmail.com

GRANDFATHER'S TRACES ON THE GRANDSON'S MALARS AND LIFE TRACES ON THE MOTHER SHOULDER OR THE "AUTOCHTHONOUS" LIFE IN HÜSEYİN SU'S STORIES

ABSTRACT

The age of modernity, dominated by postmodernism, is experienced as an era in which the heart and spirituality are silenced by the dominance of technology, the digital world and the primacy of scurrility.

During this time, all "national" and "autochthonous" values are unfortunately underestimated and traditions, beliefs, and anything considered sacred are completely dismantled. In return, "Western" or "foreign" values are persistently assimilated. Furthermore, in this age, the value of the truth is not known, and the daily pleasures and simple values of the simple people are placed on a pedestal. This also applies to the world of stories. Nevertheless, there are storytellers in this century who preserve the memory of tradition, the local and the truth. These writers, despite the impositions of modern life, have remained faithful to the dignity of the classic, the local and the tradition.

In the Turkish story writing during post-1960 Period, Hüseyin Su is one of the Turkish writers who examines traces from Turkish culture and local life in his works. Hüseyin Su, one of the storytellers of the truth, of value, of the sacred, of the exhausted, of tradition, of the Turkish story after 1960, when modern and postmodern lifestyle and value judgments dominated. Author's has twenty-seven stories in his four story books titled *Tunnels*, *The Mother Chill*, *The Gülşefdel Head Cover* and *Love's States* which have been published so far.

His stories within the Turkish literature reflect the lives of Anatolian people, which is located against what Western modern lifestyle imposed on Turkish society. In this study, Hüseyin Su's stories, his themes will be examined through the local elements of Turkish culture.

STRUCTURED ABSTRACT

The reason of existence of Modernism is that it contradicts the "past" and that it advocates "progressive / innovative" values of time. With the defensive form of Modernism in the name of protecting / accepting its values in a strict way, the evaporation of the existing values in with the defense style essence has become extremely normal.

The age of modernity, dominated by postmodernism, is experienced as an era in which the heart and spirituality are silenced by the dominance of technology, the digital world and the primacy of scurrility. During this time, all "national" and "autochthonous" values are unfortunately underestimated and traditions, beliefs, and anything considered sacred are completely dismantled. Unfortunately in return, "Western" or "foreign" values are persistently assimilated. Furthermore, in this age, the value of the truth is not known, and the daily pleasures and simple values of the simple people are placed on a pedestal. This also applies to the world of stories. Nevertheless, there are storytellers in this century who preserve the memory of tradition, the local and the truth.

These writers, despite the impositions of modern life, have remained faithful to the dignity of the classic, the local and the tradition.

In the Turkish story writing during post-1960 Period, Hüseyin Su is one of the Turkish writers who examines traces from Turkish culture and local life in his works. His stories within the Turkish literature reflect the lives of Anatolian people, which is located against what Western modern lifestyle imposed on Turkish society. In this study, Hüseyin Su's stories, his themes will be examined through the local elements of Turkish culture.

Hüseyin Su has twenty-seven stories in his four story books titled *Tunnels*, *The Mother Chill*, *The Gülşefdel Head Cover* and *Love's States* which have been published so far. The stories of Hüseyin Su are the stories of our people who consciously preferred to stay out of the fast flowing tempo of this era. Inside, within the neighborhood, within the neighborhood, within the neighborhood of the café, forgotten, covered in the life of modern life, covered up in the life of modern life; writes stories of stellar years.

We think that Hüseyin Su is "the Storyteller of Broken Thinness". For his stories are full of the native and indigenous people of this land and tradition. Throughout his writing, Hüseyin Su has been a voluntary follower and reflector of a national and national voice. In the same interview yaz writing a world that is thinking as "thematic dü before writing stories

With all the destructiveness of modernism and post-modernism, it has become indisputable that all values of society and literature are overturned. Hüseyin Su is one of the few storytellers in the age we live, ignoring the value and the truth of the core values of the tradition, the indigenous, the society. This truth is all the color and sound of the local life of Anatolia. In the Turkish story after 1960, without realizing the exaggerated realism and pitilesses of the socialist realists, he described the religious and simple inner world, not with in isms indır, but with local values. He has shown what the nuclear families, grandchildren and grandparents who have existed in our past and have replaced large families that have become torn apart by modern life, have lost their lives with modern life. Water has touched the smallest units of society, houses, families, neighborhoods, coffeehouses, shops, fields, villages and so on. He explained the truths that existed in the life / history of the Turkish people. He wrote stories reminding the Turkish reader of what hik solidarity, value, sacred, tradition, locality Türk means. Hussein Su, even the names of the Anatolian culture from naive and nostalgic colors in the three story book, large families, traditional home life, neighborhood, absence, the farewell life, culinary life, coffeehouses, shopkeepers, grandchildren, children, grandfathers and parents, the word In short, the indigenous people clinging to each other in the absence of a simple life, hopes and aspirations, modern life is reflected in the turbulence of modern life. He went after a domestic and national voice of ours, pointed this voice, reminded and kept alive. We see the same situation when we look at the author's story names, language and style. For this reason, it will be right to say sincere stories of local and naive subtleties for Hüseyin Su stories.

Keywords: Story, storyteller, native, national, tradition, Hüseyin Su

1. Giriş

Bir yere ait olmayı, o yerin hususiyetlerini bünyesinde barındırmayı ve o hususiyetleri korumayı ihtiva eden “yerli”lik, aslında yaşadığımız global çağda herkesin özlemini duyduğu bir kavram halini almıştır. Zira yaşadığımız çağı ve önceki yüzyılı karşılayan “modern”, “şimdi”ye işaret eder, “yeni”yi ifade eder.

Modernizm’in varlık gerekçesi, “geçmiş”le zıtlık oluşturması, zamanın “ilerici/yenilikçi” değerlerini savunuyor olmasıdır. Sıkı biçimde kendi değerlerini koruma/kabul ettirme adına Modernizm’in icra ettiği bu savunma şekli ile, “öz”de var olan değerlerin buharlaşması son derece normal hâle gelmiştir.

Ardından gelen Post-modernizm, “Aydınlanma” hareketiyle başlayan modernizm projesiyle ciddi biçimde hesaplaşır. Batı düşünce dünyasının kendisiyle hesaplaşan bir harekettir. Kapiitalizm, 1960’lı yıllardan itibaren yeni bir yapılanma içine girer. Sermaye hızla uluslararası bir karakter kazanır. Ucuz iş gücünün bulunduğu ülkelere yönelim olur. Dünya “global”leşir ve bir “küçük köy” haline gelir. (bkz. Koçakoğlu, 2012: 30-32)

Modern hayat, dayattığı kurallar ve iki zıt kutup arasında tercih yapma zorunda bırakmasıyla, birçok yozlaşmalara, ötekileştirmelere de neden olmuştur. Bu çağda *“Yaratıcılıkla fazlasıyla büyülenmiş modern düşünce, yanlış bir biçimde gelenek ve yaratıcılık arasında bir çatallanmaya yol açtığından, İslam sanatının birçok örneği ya özgünlükten uzak görülmüş ya da bunun sonucunda ilgi çekici bulunmamıştır”* (Leaman, 2012: 48). “Ötekileştirilen”, küçümseyen yazık ki hep yerli hayat, samimiyet dolu küçük dünyalı insanların muhafazakâr yaşamları olmuştur.

Ülkemizde daha çok 1980 sonrasında belirginleşen Post-modernizmle özellikle de geleneklerine, geçmişine, kültürüne bağlı Türk toplumu gibi toplumlarda kültürel bir “hafıza kaybı” (amnezi) gerçekleşmiştir. Artık “Modernizm”in değer kabul ettiği kıymetler de yok sayılmaya başlanmıştır. Din, millet, ulus devlet dahil Post-modernizmin «Her şey gider» felsefesiyle yok edilmiştir. Post-modernizmin egemen olduğu çağda artık büyük anlatılar yok edilmiş, buna bağlı olarak da “kahraman” kavramı yok sayılmıştır. Popüler kültür, “avam kültürü” bu çağda baş tacı edilmiştir. Tüketim kültürü artarak her değer çabuk yok edilmiş, yerli ve milli olandan uzaklaşmıştır. (Koçakoğlu, 2012:26)

Modern ve Postmodern kültürün hâkim olduğu 20. ve 21. yy’da, yaşamlarının her alanına inançlarını bilinçli bir şekilde yerleştiren, dünyaya da kendi dinlerinin özgürlüklere fırsat tanıdığını aşılama çabası Batı dünyası, İslâm sanatına ve Müslüman dünyanın maneviyatına sistemli şekilde saldırarak değerlerini hafife aldırıştır. Maneviyatın giderek yok sayıldığı bu yüzyılda, ‘klasik ve değişmeyen’in değil çabuk tüketilen’in peşinden koşulduğu, “yerli ve milli” olanı, “değerler”ini küçümseyen, deyim yerindeyse “yemeğini yediği çanağı kirleten”ler oldukça artmış ve toplumun yıllardır kıymet verdiği asıl değerliler yok sayılıp görmezden gelinirken, Batı’nın değer ölçütleriyle sivrilmiş, vasat ve yoz olanlar “değerli” kabul edilip ödüllendirilmiştir. Edebiyat ortamında da durum aynıdır. Tamamen vasat/avam bir okur kitlesinin beğenisi ve algı düzeyi ile sınırlı hale getirilen, okur merkezli bir eleştirinin de giderek hâkim olduğu bir estetik beğeni dünyası, bir zamanlar kültürümüzde baş tacı olan yerli seslerden uzaklaştığı için, onları hatırlamaz, beğenmez olmuştur.

Modernizm ve Post-modernizmin neden olduğu tahribata rağmen, 20. yy’da geleneğin, yerli olanın, hakikatin hatırını gözeten hikâyeciler de yok değildir. Bu çağda, modern hayatın dayattıkları karşısında klasiğin asaletine sadık kalanların sayısı bir hayli azalsa da yine de mevcuttur. Onlar ki klasiği yeni zamanlara uyarlamış ancak “değer”lerinden ödün vermeyen insanların hikâyelerini yazmıştır. İşte 1960 sonrası Türk hikâyesi içinde, “hakikatin, değer, kutsalın, tükenmekte olanın, geleneğin hatırını gözeten hikâyecilerden biri de Hüseyin Su’dur. Onun hikâyeleri, bize ait yerli ve milli bir sesin peşinden gitmiş, bu sesi işaret etmiş, hatırlatmış ve yaşatmıştır.

2. Hüseyin Su'nun Hikâyelerinde Yerli Hayat

Bir hikayeci için önemli âmillerden birkaçı kanaatimizce yapı, üslup ve tekniktir. Bunlar hikâyecinin ve hikâyesinin “zamanın dışına taşma”sını sağlar. Mehmet Kaplan da şiirleri ve romanlarıyla olduğu kadar hikâyeleriyle de Türk edebiyatının usta ismi olan Ahmet Hamdi Tanpınar'ın hikâyelerini değerlendirirken, "Tanpınar'ı başlangıçtan itibaren rüyaya, hikâyeye, güzelliğe sürükleyen esas amilin 'zamanın dışına taşmak' olduğunu vurgular. Bir hikâyeci, yazdıklarıyla zamanının ruhunu yansıtabilir ya daya da Zamanın dışına taşmak bir hikâye

Kaplan'a göre, Ahmet Hamdi Tanpınar, sanat vasıtasıyla dinin insana vadettiği “ebediyet”i aramıştır. “*Bu duygunun temelinde ise (...) bir “boşluk duygusu” vardır. Bu “boşluk duygusu” da (...) ta çocukluğunda şuuraltında yerleşmiş, kaybolmuş bir kadın hayalini, annesini bulamamaktan ileri geliyordu.*” (Kaplan, 1983: 115).

Yazarın bugüne kadar yayımlamış *Tüneller, Ana Üşümesi, Gülşefdeli Yemeni ve Aşkın Hâlleri* adlı dört hikâye kitabında yirmi yedi öyküsü mevcuttur. Mahfuz Zariç, yazarı “Yeni Gelenekçiler” veya “Yeni Arayışlar Dönemi” olarak adlandırılan hikâye anlayışının güçlü temsilcilerinden olduğunu ifade eder (Zariç, 2011: 193-218) ki aşağıda ifade etmeye çalışacağımız nedenlerden dolayı bu tespit bizce de isabetlidir.

Nurullah Çetin, *Dergâh* dergisinde Hüseyin Su'nun hikâyeciliği hakkında yazdığı bir yazıda, yazarın yapıcı ve iyimser bir hikâyeci olduğuna işaret etmiştir. Yazarın “bilge bir hikâyeci olmayı yeğlediğini, eleştirilecek olumsuzlukları, kötülükleri, çirkinlikleri sergilemekten çok, çözümü, iyiyi, doğruyu ve güzeli sunmayı yeğlediğini; bir yönüyle gerçek bir Anadolu ve kasaba hikâyecisi” (Çetin, 2001: 9-30) olduğuna değinmiştir.

Gerçekten de Hüseyin Su'nun hikâyeleri, yaşadığı çağın hızlı akan temposu dışında kalmayı bilinçli bir şekilde tercih eden “bizim insanlarımız”ın hikâyeleridir. Ev içinde, mahalle içinde, mahalle arası kahvehane içinde kalmış, unutulmuş, modern hayatın hengâmesi içinde üstü örtülmüş, geriye bakıldıkça derin bir “ah” çekilen ancak yeniden yaşamak istenilen “yokluk” zamanlarının, “komşu”dan “ödünc” istemelerin, ezilmelerin, utanmaların yaşandığı sınırsız yılların öykülerini yazar.

Yazmaya hocası bellediği Nuri Pakdil'in “En yüksek duvar, bizim duvarımız” anlayışıyla *Edebiyat* dergisi ile başlayan Hüseyin Su, o duvarın değerlerine sadık kalarak sanat hayatını sürdürmüştür. Nuri Pakdil ve *Edebiyat* dergisi, yazara sadece bir miras devretmemiş öykülerine de yansıyan bir kişiliği ve duruşu aşılarmıştır. Yrd. Doç. Dr. Mahfuz Zariç de *Yeni Eleştiri Bağlamında Hüseyin Su Öyküsü* (Zariç 2015: 445 s.) adlı kitabında, yazarın hikâyeleri ardındaki Topçu kimliğine dikkat çeker. Gelenegin, yerli ve milli duyusun değerlerinin altına dinamit koymaya çalışan postmodern edebiyat ortamının “değerlerle” değil “avamın zevkleriyle” hareket eden yandaşlarına “Eyvallah” demeyerek sanat yaşamını sürdürmüştür.

Hüseyin Su'ya belki de ehl-i hâl demek en munasibidir. *Gülşefdeli Yemeni*'den, *Ana Üşümesi*'ne ve *Aşkın Hâlleri*'nden yola çıkarak ailenin, “iç”in, “ev”in, ev hâli'nin, iyiliğin, yoksulluğun ve iyimserliğin hikâyecisi demek de doğrudur. Biz âcizane onun öykülerini *Gülşefdeli Yemeni*'den başlayarak Behçet Necatigil'in şiirlerine benzetirim. Hatta Selim İleri'nin Behçet Necatigil hakkında hazırladığı kitapta şaire “Kırık İnceliklerin Şairi” (İleri, 1999: 119 s.) demesi gibi Hüseyin Su'ya “Kırık İnceliklerin Öykücüsü” tabirini kullanmak sanırım uygun düşer. Zira, onun hikâyeleri de bu toprağın ve gelenegin naif ve yerli insanlarıyla doludur.

Dergâh dergisinde kendisiyle yapılan bir röportajda yıllar evvel, “Bize ait bir sesi, bir makamı, bir duyarlığı ve bir içgörüyü arıyorum” (Su, 1999: 13) diyen Hüseyin Su, yazarlığı boyunca bize ait yerli ve milli bir sesin gönüllü takipçisi ve yansıtıcısı olmuştur. Aynı röportajda “öyküleri yazmadan önce “tematik” olarak düşündüğünü, bir dünyayı yazmaya çalıştığını” dile getiren yazarın hikâyelerinde geleneksel aile, aile ilişkileri oldukça dikkat çekicidir.

Adını yıllar evvel Pakdil'in *Edebiyat* dergisinin sunuş yazısı olarak kaleme aldığı aynı adlı yazıdan alan *Kalemin Yüğü* adlı deneme kitabında, hocası ve davasını tevarüs ettiği üstadı Nurettin Topçu dışında Mehmet Âkif Ersoy, Necip Fâzıl Kısakürek, Sezai Karakoç, Cahit Zarifoğlu'ya özel olarak değinmesi bu toprağın milli ve manevi değerlerini koruyarak sanatlarını Müslüman coğrafyanın dirilişine adayan bayrağı devraldığı diğer üstatlarına işaret etmek içindir. Söz konusu kitabın sunuş yazısında:

“Ben de kendimi bu çaba içinde düşünen, yazan birisi olarak gördüm her zaman (...) kalemimin yükünü anlamaya, sorumluluğumu yerine getirmeye çalışıyorum” (Su, 2014b: 8) demiştir. Bu kitapta yer alan “Düşünsel, Entelektüel, Muhalif Bir Tasarım Olarak Edebiyat Dergisi ve Nuri Pakdil” adlı yazısında ise, *Edebiyat* dergisi ve Nuri Pakdil'in düşüncelerini yansıtırken aslında kendi yazarlık sorumluluğunu anlatıyor gibidir:

“1969'da M. Akif İnan, Rasim Özdenören, Erdem Bayazit'la birlikte Edebiyat dergisini çıkarmaya karar verdiğimizde, bizi bu girişime zorlayan etken aslında tekti: Ülkü olarak Batıcılığı seçmediğimizi yalnızca yerli düşünceye ve bunun tüm değer yargılarına bağlı olduğumuzu söylemek.” (Su, 2014b: 128).

Bu cümlelerde geçen “yalnızca yerli düşünceye ve onun tüm değer yargılarına bağlı olmak” anlayışı, Hüseyin Su hikâyelerinde öne çıkan temel husustur.

Mehmet Kaplan, “*Hikâyecî hayatı ne kadar derinden kavrasa, eser de o kadar zengin muhtevalı ve güzel olur*” (Kaplan, 1997: 9) derken son derece haklıdır. Hayatı derinden kavramak, hikâye yazarının içinden çıktığı toplumun bireysel ve kitlesel olarak her türlü inanç ve geleneklerine saygı göstermek, onları şefkatle gözleyip kucaklayarak okuyucuya aktarmakla da doğru orantılıdır. Hüseyin Su'nun hikâyeleri hayatı, geleneği, dünü derinden kavrayan hikâyelerdir.

Yazar, kendi hikâye serüvenini şu sözlerle anlatmıştır:

“Kendi içimizden başlayarak sorumluluk yüklü uzun bir katarla, bir keşif yolculuğuna çıkmak, insanın ucu bucağı bilinmeyen içinden; tünellerden, ovalardan, gecelerden ve gündüzlerden geçerek kendi izimizi sürmek, insanın/hayatın mahrem alanlarında kıvrımlarında dolaşmak. Hayatın ayrıntılarında içörgümüzü tamamlayıp huzur bulmak, duru bir içe bakışın sesiyle bulantıdan, bungudan kurtulmak. Öykü, hayatı yazmaktan çok, hayatı yeniden kurarak varlığımızı yazmaktır.” (Su, 2005:374-375)

Hüseyin Su'nun öykülerinde artık son büyük ailelerin iç dünyaları, küçük esnafın modern hayattan uzak zanaatlarını yaşatması, yok olmaya yüz tutan mahalle kültürü, ömrünü adadığı büyük aile içinde kendi aşkı ve hayatını geri plana itmiş fedakâr “halakız”ları, kayınpederlerinin yanında yüksek sesle konuşmayan, gülerken ağızlarını tülbentle örten gelinler, büyükbabalarının şımarttığı torunlar, büyük iftar sofraları, gönül yorgunları samimi ve naif bir üslupla anlatılmıştır.

Çocuklarına kendilerini adayan ana babaların yoklukla imtihanları, sırtlarındaki ağır yükü, İç Anadolu insanının en az Doğulu insanımız kadar kahrılı yaşamını, Toplumcu gerçekçilerinin abartılı ve ideolojik gerçekçilik batağına saplanmadan yansıtmıştır. Yanağında dedesinin sakal izleriyle yetişen bir torunun geçmişine, yaşadığı sevgiye, samimiyete sahip çıkması, onun kıymetini bilmesi normaldir. Ancak bu duyguyu hiç yaşamamış modern şehir çocuklarının bu duyguyu anlaması, ona dair fikir sahibi olması çok güçtür. Su, hikâyeleriyle ev içlerinden, büyük küçük tüm hane halkının iç dünyalarına girerek “neyi kaybettiğimizi” hatırlatmak arzusuna girmiş, gelenekçi hikâyeler yazmıştır.

1960 sonrası Türk hikâyesi içinde, toplumcu gerçekçilerin aşırı abartılı gerçekçilik anlayışına ve acındırmalarına düşmeksizin, “izm”lerle değil yerli değerlerle, bize ait dini ve sade bir iç dünyayı hikâyelerinde anlatmıştır. Geçmişimizde varolan ve modern hayatla parçalanıp küçülen büyük ailelerin yerini alan çekirdek ailelerin, torunların, dedelerin modern hayat ile neler kaybettiklerini göstermiştir.

Geleneğin büyük aileleri, Modernizm'le çekirdek aileye dönüşürken, artık yok olmakta olan büyük aileli iftar sofralarının bereketine dikkat çekmiş, torunların yanaklarında dedelerinin sıcaklığının, sakal izlerinin, onlara hiçbir nesnenin, hatta hiçbir teknolojik oyuncağın veremeyeceği hazzı verdiğini haykırması gibidir.

Hüseyin Su'nun öykülerinin birçoğu, evde, aile içinde, hayatın ağır aktığı bir mahalle yahut kahvehane, babanın cenazesi üzerine yıllar sonra dönülen yokluk dolu çocuklukların, imece usulü yaşamaların, ödünç şeker istemelerin, okusun/kurtulsun diye şehre gönderilen çocukların, yol yapımında çalıştırılan babaların anlatıldığı köy ortamlarında geçer. Köy ve şehir karşıtlığı, Modernizm ile yüzleşen geleneğin ve geleneğin içinden gelmiş bireyin uğradığı şok, yitirilen ve özlenen değerler, imece usulü, birbirine yaslanarak ayakta kalabilen yoksul ancak huzurlu aileler, doğanın aldığı, yok olan emekler sıcak akrabalık ilişkileri yazarın hikâyelerinde sıkça karşımıza çıkan unsurlardır.

“Yanağımda Dedemin Sakal İzleri” hikâyesinde sıcak, huzurlu, geleneksel bir büyük ailede iftar öncesi yapılan hazırlıklar, oruç tutan insanların sabırlı bekleyişleri, geleneksel Türk ailesinde bugün artık kaybolmaya yüz tutmuş olan saygı ortamı “yerli bir ruh” ile ve özenle anlatılır:

“(…) birden herkes, babaannem, annem, babam, amcalarım, yengelerim gülecekler, annem ve yengelerim gülerken yana dönüp tülentlerinin ucuyla ağızlarını örtecekler, dedeme ve kayınlarına olan saygılarından” (Su, 2014:36)

Hikâyede, torunun gözünden anlatılan bir ramazan akşamı, iftar hazırlıkları, geleneksel kalabalık Türk evindeki telaşlı ve manevi hava, yazarın öykülerinde genel olarak görebileceğimiz yerli ve milli ruhu yansıttığı kadar dini hayatın da kültürümüzdeki etkisini dikkatli ve samimi bir gözle yansıtır.

“Yalnızca gizli gizli annemin, açıktan açığa da babaannemin gözü üzerimde olacak; çok su içersem yemek yiyemeyeceğim, acele edersem üzerime döküleceğim, üflersem mekruh olacak” (Su, 2014: 42-43).

Hikâyede geçen “(…) evimize her gün bu saatlerde kurşunî bir huzur yayılacak, sessizlik açlığı güzelleştirecek, sabır yemekleri tatlandırarak, suyu berraklaştıracak ve suyu berraklaştıracak ve zemzem niyetine içirecek hepimize, herkesin önüne konan birer zeytinin tadına doyum olmayacak...” (Su, 2014: 41-42) cümlesi, hikâye atmosferinde kendini gösteren dini ve manevi havayı başarıyla sergiler. Ayrıca hikâyede iftar sofrasının serilmesi, sofradakilerin birbirleriyle olan ilişkileri geleneksel Türk ailesindeki sevgi, saygı, hoşgörü ve ahlâk anlayışını gözler önüne serer.

Ana Üşümesi adlı hikâye kitabı Hüseyin Su'nun aslında ilk hikâye kitabı gibidir. Bu kitaptaki hikâyelerde, Anadolu insanının çileli hayatı, hasadı, emeği, yoksulluğu, kış günü erzağı tükendiği için utana sıkıla komşudan ödünç erzak istemeye gönderilen çocuklar, gurbete okumak için gönderilen evlatlar, yer sofraları, eve erkenden gelen rızkın kaybolmaması için güneş doğmadan uyanan ana babalar, iyi günde ve kötü günde birbirlerine destek olan karı kocalar, çocuk yaşta babalarını kaybeden ve analarıyla birlikte hayatın yükünü sırtlanmış çocuklar yer alır

Evden gurbete yahut dışarıya uğurlanan çocukların ve eşler için okunan dualar, uğurlamalar, ölüm döşegindeki birisinin sağ yanı üzerine yatırılması, mezarlık yakınından geçerken Kur'an okumak, ramazanlarda iftar için hane halkının yaptığı hazırlıklar Hüseyin Su hikayelerinde gördüğümüz bazı yerli motiflerdir.

Ana Üşümesi kitabındaki “Aydan Arıdır Yüzleri” adlı hikâyesinde, anlatıcı Ahmet ve (Mustafa, Mehmet, Mahmut) üç arkadaşı “kurtulsunlar ve ailelerini de yoksulluktan/çaresizlikten kurtarsınlar” diye büyük şehre okumaya gönderilirler. Şehre gittikten, ötekileşme tehlikesiyle yüzleştikten sonra ise gençler dönüş arzusu içine düşecektir. Okuyup kendilerinin ve ailelerinin yazgılarını değiştirebileceklerine Gençler kirlenmişliklerini köylerine/asıllarına dönmekle temizleyebileceklerine

inanmaktadır. Anlatıcı Ahmet'in "biz" diyerek köyde bıraktığı ve özlediği tüm değerler, yazarın hikâye boyunca işaret ettiği, artık kaybolmaya yüz tutan "yerlilik" düşüncesini, yerli ve bizim olana duyduğu hasreti imler:

"(...) evlerimiz bağlarımız dağlarımız burnumuzda tütüyor. Köpeklerimiz kedilerimiz, severken batan sakallarınız ve dayaklarınız, annelerimizin azarları kaçarken arkamızdan kürelediği süpürgeler, odunlar, oklavalar tavalar, yırtıklarımız söküklerimiz, açlıklarımız ve yine açlıklarımız." Su, 2008:42)

Aynı hikâyede yokluk dolu köy hayatından sahneleri de hatırlayan anlatıcı, modern şehrin boğucu havasına karşılık yokluklarla dolu olsa bile köyün şefkatli kollarına sığınmak arzularını ise şöyle ifade eder:

"Ağrılarla zonklayan alınlarımızı, yangılı boğazlarımızı tırnaklarıyla deşen farelerin korkusuyla bölünen düşlerimizi, uykularımızı ellerimize ve ayaklarımıza dolayarak gecelerden, gündüzlerden, gözlerden ve saçlarımıza değdikçe altlarında ezildiğimiz ellerden sıcak kucaklara atılıp, sonunda yanlıştık yastıklara koyacağımız başımızı yumuşak, sevecen dizlere koymak için kaçmak, kaçmak ve kaçmak isterdik." (Su, 2008: 43)

Aynı kitaptaki "Bir Bulanık Akıntı" hikâyesinde de kahraman/anlatıcı, tüm geçmişini, sevdiklerini geride bırakıp büyük şehre gitmektedir. Köyün "hayat"la, şehrin "ölüm"le özdeşleştirildiği hikâyede kahraman şehre giderken geride bıraktığı köyün ve köylünün o yılki çileli macerasını, sel ile yok olan mahsulleri, telef olan hayvanları zihninde canlandırarak anlatır. Anlatıcının o yıl yağın yağmurları ve köylüye verdiği zararı anlatış biçimi, "bizim" ruhumuzu yansıtan bir bakış açısı ile Anadolu'nun ortak acısıyla hemhâl olan yazarın, Anadolu'nun içinden gelen yerli bakışını ortaya koyar:

"Daha hasat zamanının başladığı, sebzelerin tohumunu toprağa attıkları günden başlayarak yele, sele vermeden, sağ salim, kazasız, belasız almayı düşünürlerdi hep. Hemen herkesin varı yoğu, küçük bir evin oturumu kadar yerden ibaret olan bahçeleri, tarlalarıydı. Ekerken bir ayrı, biçerken bir ayrı çekerlerdi bu taşın toprağın elinden (...) Sanki onu hayatları süresince içlerinde duyup sırtlarında taşımak zorundaydılar. Adını yazgı koyup gözlerini indiriyorlardı önlerine.

(...) Ekmeden önce taşlarını ayıklayıp, âdeta avuç avuç toprak taşıdıkları yamaçtaki tarlalar, selden sonra yine ıslıl ıslıl taş olup çıkmıştı. (...) O yıl bir başka yağmıştı yağmur. Tufan gibi bir şeydi. Dereler selle dolup taşmıştı. Dere boyunda ne var ne yok dümdüz etmişti. (...) İnsanların suskunluğunu, suskunluklarının ardındaki acılarını sarıyarak gidiyordu o.

Beş çocuklu dul kadının sağlın koyunlarını da sürüklediği ağaçların, taşların arasına katıp götürmüştü. (...) Dul kadın günlerce ağlayıp sızlandı. O ve unutamadığı daha nice ortak acıları gözlerinin önünde, gözyaşlarının bulanık perdesinin arkasındaydı şimdi." (Su, 2008: 48-50)

Anadolu köylüsünün yokluğunu, çetin kış şartları karşısında tükenen erzakını ve komşudan utanarak istediği borçları yansıtan "Tüller" hikâyesinde ise, yokluğun hüküm sürdüğü bir köy evinde çay şekerinin tükenmesi ve çocuğunun komşu evlerden birine ödünç şeker almaya gideceği bildirilir. Yine yol sayesinde hikâyenin asıl kişisi olan çocuğun iç dünyasına doğru bir yolculuğa çıkmış oluruz. Çocuk daha önce de komşulardan ödünç şeker istemeye gitmiştir. Ödünç erzak istemeye her gidişinde utanır ve kendinden bir şeyler yiter. Komşu evine vardığında kapıyı yavaşça tıklayıp içeriye bir gölge gibi sessizce gireceğini, yavaşça kapının arkasına geçerek ayakta duracağını ve terleye terleye söyleyeceklerini kurgular.

Yazarın hikâyelerinde Anadolu toprağı ve insanının doğal âfetler sonrası yaşadığı sarsıntı, yazgıyı kabulleniş ve tevekkül hâli de tüm yerliliği ile karşımıza çıkar.

"Daha hasat zamanının başladığı, sebzelerin tohumunu toprağa attıkları günden başlayarak yele sele vermeden, sağ salim, kazasız belasız almayı düşünürlerdi hep. Hemen herkesin varı yoğu küçük bir evin oturumu kadar yerden ibaret olan bahçeleri ve tarlalarıydı. Ekerken bir ayrı, biçerken bir ayrı

çekerlerdi bu toprağın elinden (...) Adını yazgı koyup gözlerini indiriyorlardı önlerine Güçlkle tutunmaktaydılar hayatın kıyısında.

(...) İşte o gün de tümünün gözlerine karanlık çökmüştü. Sel, silip süpürüp de gidince, elleri koyunlarında duvar diplerinde kalmışlar ve bir ürküyü yaşıyorlardı. Ekmeden önce taşlarını ayıklayıp, âdeta avuç avuç toprak taşıdıkları yamaçtaki tarlalar, selden sonra yine ıslıl ıslıl taş olup çıkmıştı.” (Su, 2008: 48-49)

Ana Üşümesi kitabında, çocukları ısınsın diye üşüyen anneler” (s. 20), güneş doğmadan önce kalkan ana babalar, yeni güne hep aynı saatte, hep erken açılan kapılar, uyurken gün ışığı üzerine düşürülürse “kısmetsizlik” saymalar, bu yüzden erken uyandırılan çocuklar (s. 29), “Rızk Allah’tandır” yazıları önüne oturup, yalnız O’ndan dilemeler, yardımlaşmalar, Türk kültürünün en yerli motiflerinden olan çay müptelası yoksul babalar, tek lüksü çay olan, yoksul evde kış günü çay ve şeker tükendiğinde utanarak komşuya gönderilen, “baba” için tüm utangaçlığını ve kimliğini yolda bırakan ve komşudan “ödünç” isterken birden büyüyen çocuklar (s. 34), her sabah birbirine selam vererek dükkânını açan ve bereketin bu selamda gizli olduğuna inanan esnaf (s. 61), tarımla geçinen, hasat zamanı geldiğinde, bir evin odası kadar olan kıraç toprakları yüzünden kendilerini kaygı saran köylüler (s. 52), art arda “Köylü” sigarası içen köylü erkekler, kadınlar yabancı erkeklerle göz göze gelmemek için başları önde birbirlerine girercesine bir köşede oturan kadınlar (s. 73) yazarın Anadolu insanının köyde yahut kasabadaki günlük hayatı, yokluk ve dayanışmayı hiçbir ajitasyona yer vermeden, gözlem, doğallık ve samimiyetle yansıtmıştır.

Aşkın Halleri kitabındaki hikâyelerde de benzer durum vardır. Daha çok aşk, aile hayatı, evlilik, boşanma vb. durumların yansıtıldığı kitaptaki hikâyelerde yazarın diğer hikâyelerinin adları gibi, naif, yerli ve yer yer romantik diyebileceğimiz bir sese rastlarız. Bu ses, hikâye adlarına da yansımıştır: “Berî Dön Güzel Yüzün Göreyim”, “Yiğidim Ya Ona Gücüm Yetmiyor”, “Gömleği Yırtık Kırmızı Gül”, “Sen Gelmezsen Güvercinler Küser”, “Ayrılık Makamında Gönül Ezgisi” gibi hikâye adları, nostaljik bir duyuşun ve hassasiyetin izlerini taşır.

“Berî Dön Güzel Yüzün Göreyim”, hikâyesinde daha çok mahalle ve kahvehane ortamı göze çarpmaktadır. Kültürümüzdeki mahalle ve mahalle halkı, mahalledeki dedikodular, kahvehane ortamı, oynanan oyunlar, yâd edilen eski günler, meşhur aşklar, camiye gidip kılınan namazlar, yapılan mevlitler vb. hikâyenin temel malzemesi olmuştur. (Su, 1999: 11-28)

Aşkın Halleri’ndeki hikâyelerin ya zemininde ya arka planında aşk mutlaka vardır. “Yiğidim Ya Ona Gücüm Yetmiyor”, “Sen Gelmezsen Güvercinler Küser”, “Ayrılık Makamında Gönül Ezgisi” vb.

Bu kitapta da yazar, geleneksel Türk ailesini, mahalleleri, kahveleri, evlilik ve boşanmaları, babaanneleri, anneleri, torunları, âşıkları yansıtır. Beşeri hayatın her türlü boyutunu, bize ait bir hayat tarzını yansıtmak suretiyle gözler önüne serer.

3. Sonuç

Modernizm ve Post-modernizmin bütün tahripkârlığı ile toplumun ve edebiyatın tüm değerlerini alt üst ettiği tartışılmaz hâle gelmiştir. Yaşadığımız çağda, geleneğin, yerli olanın, toplumun öz değerlerinin kıymeti ve hakikati görmezden gelinirken, bu kıymetlerin hakikatinin hatırını gözetken az sayıdaki hikâyecilerden biri Hüseyin Su’dur. Bu hakikat, Anadolu’nun yerli yaşantısının her türlü rengi ve sesidir. 1960 sonrası Türk hikâyesi içinde, toplumcu gerçekçilerin aşırı abartılı gerçekçilik anlayışına ve acındırmalarına düşmeksizin, “izm”lerle değil yerli değerlerle, bize ait dini ve sade bir iç dünyayı hikâyelerinde anlatmıştır. Geçmişimizde varolan ve modern hayatla parçalanıp küçülen büyük ailelerin yerini alan çekirdek ailelerin, torunların, dedelerin modern hayat ile neler kaybettiklerini göstermiştir. Su, toplumun en küçük birimlerine, evlerin içine, ailelere, mahallelere, kahvehanelere, dükkânlara, tarlalara, köylere yani bize ait mekânlara içerden dokunarak toplum psikolojisini gözler önüne sermiştir.

Türk insanının hayatında/geçmişinde var olan hakikatleri yapmacıksız biçimde anlatmış; Türk okuyucusuna “dayanışmanın, değer, kutsalın, geleneğin, yerliliğin” ne demek olduğunu hatırlatan hikâyeler yazmıştır. Hüseyin Su, adları bile Anadolu kültüründen naif ve nostaljik renk taşıyan üç hikâye kitabında, büyük ailelerin, geleneksel ev hayatının, mahalle halkının, komşuluğun, yokluğun, gurbete uğurlamanın, gurbet hayatının, kahvehanelerin, esnafın, torunların, çocukların, dedelerin ve ana babalığın, sözün kısası birbirlerine tutunarak ayakta kalan yerli halkın yokluk dolu sade yaşamını, umut ve özlemlerini, modern hayatın çalkantısı içinde tükenmekte olana işaret ederek yansıtmıştır. Bize ait yerli ve milli bir sesin peşinden gitmiş, bu sesi işaret etmiş, hatırlatmış ve yaşatmıştır. Yazarın hikâye adlarına, dil ve üslubuna dahi baktığımızda aynı durumu görürüz. Bu sebeple Hüseyin Su hikâyeleri için, yerli ve naif inceliklerin samimi hikâyeleri demek doğru olacaktır.

KAYNAKÇA

- Çetin, Nurullah (2001). “Hüseyin Su'nun Hikâyeleri”, *Dergâh*, c. 11, S.131, s. 9-30.
- İleri, Selim (1999). *Kırık İnceliklerin Şairi Behçet Necatigil*, İstanbul: Kaf Yayınları Kaplan, Mehmet (19979). *Hikâye Tahlilleri*, 2. b. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, Mehmet (1983). *Tanpınar'ın Şiir Dünyası*, İstanbul: Dergâh Yay.,
- Koçakoğlu, Bedia (2012). *Anlamsızlığın Anlamı Postmodernizm*, Ankara: Hece Yayınları.
- Leaman, Oliver (2012). *İslam Estetiğine Giriş*, (çev. Nuh Yılmaz), 2. b., İstanbul: Küre Yayınları.
- Su, Hüseyin (1999). “Bize Ait Bir İçgörüyü Arıyorum” (röp), *Dergâh*, c. X, nr.109, Mart 1999, s. 13.
- Su, Hüseyin (1999). *Aşkın Halleri*, Ankara: Hece Yayınları.
- Su, Hüseyin (2005). “Öykü Soruşturması”, *Hece, Türk Öykücülüğü Özel Sayısı*, nr. 46-47, Ekim-Kasım 2005, s. 374-375.
- Su, Hüseyin (2008). *Ana Üşümesi*, 2.b., Ankara: Hece Yayınları.
- Su, Hüseyin (2014a). *Gülşefdeli Yemeni*, 5. b. İstanbul: Şule Yayınları.
- Su, Hüseyin (2014b). *Kalemin Yüğü*, İstanbul: Şule Yayınları.
- Zariç, Yrd. Doç. Dr. Mahfuz (2015). *Yeni Eleştiri Bağlamında Hüseyin Su Öyküsü*, İstanbul: Atlas Akademi Yayınları.
- Zariç, Mahfuz (2011). “Hüseyin Su Öykülerinde Mitik Unsurlar, Anaörgeler ve Motifler”, *Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları Dergisi*, nr. 6, s. 193-218